

Българите в Северното Причерноморие
изследвания и материали
том шести

НЕМСКАТА КОЛОНИЗАЦИЯ ПО
ДОЛНИ ДУНАВ ПРЕЗ XIX в.

Христо Глушков

Представените на Виенския конгрес от 1815 г. европейски държави узаконяват с решенията си политическата разпокъсаност на Германия, която е реорганизирана в Конфедерация на 39 немски княжества и свободни градове. За неин президент е определен австрийският император, макар че Австрия посреща с все по-голямо подозрение призивите за немско единство и ориентира своята политика не към Германия, а към Северна Италия, Галиция и Балканите. Останалите немски князе отстояват с много ревност своите владетелски права, а някои от владетелите остават чужди на немския манталитет – крал на ХанOVER е английският крал, а велик дук на Люксембург е кралят на Холандия.

Консервативни в областта на политиката, пруските министри след Наполеоновите войни се проявяват като революционери в икономиката. Още през 1818 г. пруското правителство премахва вътрешните мита и въвежда единни митнически тарифи. През 1810 г. са създадени заводите “Круп”, а първата железопътна линия в Прусия датира от 1835 г. Началото на индустриалната революция в германските държави е съпроводено и с промяна на манталитета на прусите, като през 40-те години на XIX в. идеализмът на предшестващата епоха, определен от Хайне като “артистичен период”, е изоставен. Сред немците се засилва национализмът, насочен срещу Франция, а през 1843 г. се ражда националистическият девиз “Дойчланд юбер алес”.

Отсъствието на единен вътрешен пазар, съперничеството между Прусия и Австрия за хегемония, както и особеностите в икономическото развитие

на останалите немски държави, убеждават и юнкери, и буржоа в необходимостта от реорганизация на Германската конфедерация. От този период датира и първата вълна от продължителния процес на колонизиране с немци на земите по Долни Дунав¹. Събрани на конгрес в Лайпциг през 1838 г. германски икономисти констатираха, че емигриралите в Америка немци бързо губят своята национална идентичност. Обезпокоени от тенденцията да се обезличи немският характер на това население, което се влива в разнородните по етнически състав американски щати, участниците в конгреса решават, че е необходимо да се преориентира към Източна Европа емиграцията от различните немски княжества.

През 30-те години в немския печат е подета енергична кампания, подкрепяна от пруското правителство, за насочване на емигрантския поток от Германия към земите по Долни Дунав. В един от броевете на в. "Алгемайне цайтунг" се твърди: "Немската емиграция трябва да бъде ориентирана към страните от Източна Европа, които са рядко населени и където немците, малко отдалечени от своето отечество и под негова протекция, биха могли не само да съхранят своята националност между малките народи – унгарци, словаци, сърби, румънци и българи – но и да станат стража на германизма, като послужат за основа на една активна политика за овладяване на черноморското крайбрежие. То трябва да стане естествена граница на Германия"².

Десетина години по-късно отново Пруссия става инициатор за активизиране на колонизацията по Долни Дунав, като препоръчва на германската Конфедерация да поеме покровителството над немските селища там. На конгрес през 1848 г. немските икономисти препоръчват "германската колонизация да бъде насочена към Източна Европа, за да се осигури на Германия контрола на р. Дунав от извора до вливането му". На същия конгрес е решено да се формират комитети, които да работят за реализиране на политическите цели на колонизацията – подкрепа на немската идентичност, пропаганда на немския език и традиции³. Вестник "Лист", издаван във Вюртембург, пръв публикува серия от материали за немския митнически съюз и в статията "Национална система за икономическа политика" (1840 г.) обявява, че Германия трябва да притежава р. Дунав.

До средата на XIX в. в географската литература на немски език все още има много неточности при описанието на Долнодунавските земи, но със засилването на интереса към Югоизточна Европа те постепенно се изправят. Заслуга за това има и създаденото през 1830 г. австрийско параходно дружество и неговото издание *Journal des Österreichischen Lloyd*, което предлага информация с търговско-икономически характер⁴. Зачестяват опитите да се изучи дунавският бряг с оглед на стопанските му възможности и с посред-

ничеството на австрийските линии за навигация са създадени две търговски къщи в Германия – във Франкфурт на Майн и в Лайпциг – ориентирани изцяло към внос-износ с балканските държави⁵.

От това време датира и намерението на индустриалци и банкери от Берлин да основат "Немско дунавско търговско дружество" и чрез него – търговска кантора в Галац, в дунавските страни и по черноморското крайбрежие. Те обявяват подписка за събиране на акционери и за кратък срок набират около един милион талера⁶. Организаторите информират за своето намерение пруското външно министерство и посланиците в Париж и Константинопол – Фон Арним и Льокок. На 8 март 1844 г. последният препраща в Берлин обстоятелствения доклад на немски дипломат "относно търговията в Дунавските княжества", който е отпечатан в "официалните вестници", без да се посочва името на автора⁷. Но по различни причини този проект остава нереализиран.

До Кримската война двете княжества Влашко и Молдова, ползващи се с автономия по отношение на Високата порта, проявяват интерес към заселването на чужденци поради обезлюдяването на големите поземлени имения и необходимостта от работна ръка. Още през първите десетилетия на XIX в. в княжествата се създава добра организация по приемането и настаняването на бежанците. Формирано е специално управление за чужденците с основна задача поощряване на заселниците и регулиране на отношенията им с местните власти. Предоставят им се и известни привилегии, предвиждащи на първо време да бъдат освободени от данъци, както и правото да купуват земя за обработване и за създаване на свои селища с "жилища, църкви, училища, болници и други подобни необходими и полезни сгради". От тази възможност се възползват немските колонисти, които организират самостоятелни и добре уредени села, както и част от българските заселници през 1828–1829 г.⁸

Малцинствата имат съществена роля в обществения живот на княжествата, които през XIX в. се отличават с изключително пълстра и нееднородна демографска структура. Преброяването, осъществено при обединението на Влашко и Молдова през 1859 г., показва, че от 3, 7 млн. население в новата държава на север от р. Дунав има 720 000 чужденци, което представлява 17, 6% от общото население⁹. Между тях 200 000 българи, 230 000 цигани, 133 000 евреи, 40 000 гърци, 38 000 унгарци, 32 000 немци, 12 000 арменци, по-малко руси, липовани, турци, татари, 2000 англичани и около 1200 французи. Но от всички тези народностни групи единствено по отношение на евреите от 1866 г. официално се провежда дискриминация, придружена с насилствено експулсиране и вълнения¹⁰.

Социалните отношения във Влашко и Молдова през първата половина на XIX в. остават сравнително архаични. Преобладаващата част от населението е селско, с минимални доходи, изложено на една обременителна данъчна система и корумпирана администрация. Дори и след аграрната реформа от 1864 г. това население остава бедно, изпълнено с недоволство и готовност за протести. Заможната прослойка в румънското общество са мошиерите, които доминират в политическия живот на страната. Княжествата разполагат с огромни райони плодородна земя и други природни богатства, но поради все още епизодичното прилагане на машините и слабата производителност мошиерите изпитват остра нужда от работна ръка¹¹.

Немските колонисти, заселили се през 20-те години на XIX в. на север от р. Дунав, са изправени пред трудности от правов, финансов и социален характер при организирането на своите нови селища¹². Въпреки усърдието на функционерите от управлението за чужденците, най-често местните власти нарушават привилегиите на немските заселници и ги облагат с различни такси и плащания. Това принуждава колонистите да търсят съдействието на пруските консули в Букурещ и Яш. Истински страдания са за тях руско-турските войни, тъй като преминаващите през техните села войници заплашват сигурността и собствеността им. През 1829 г. към руските власти се обръщат последователно пруският консул в Яш, а след това и посланикът на Прусия в Константинопол Фон Ройер с настоятелна молба да се уважават интересите на немските заселници-земеделци в княжествата. На 9 ноември 1829 г. Фон Ройер благодари на командващия руската дунавска армия фелдмаршал Иван Дибич-Забалкански за оказаното съдействие¹³.

По време на Кримската война руските войски окупират градовете Исакча, Мачин и Тулча, селата около Хърсово, запечатват и магазините на всички чужди поданици в княжествата¹⁴. Междувременно преди войната в Добруджа се заселват немски колонисти, идващи от Бесарабия и Южна Русия. Те се установяват в селата Малкоч, Атмаджа и Чукурово с намерение да се отдадат на селскостопанска работа¹⁵. При отстъплението си нередовните турски войски си позволяват "най-големи безобразия", което налага намесата на пруския консулски агент в Русе Калиш. Той информира посолството в турската столица, че са пострадали германските села в Добруджа и двете протестантски колонии, а техният пастор е бил ограбен от турски войници и е поискал обезщетение от каймакамина на Тулча¹⁶.

Независимо от различни трудности основаването на нови немски села в Добруджа, този слабо населен район, продължава. В пропагандната кампания за активизиране на колонизацията се включват 52 комитета и 4 големи вестника. Издадена е и значителна по обем специализирана икономическа

литература. С мисия да проучи конкретните условия в земите по Долни Дунав е изпратен немски икономист, който в доклада си за Влашко и Молдова е категоричен: "Страната се намира в такова икономическо, интелектуално и морално състояние, че ще ѝ бъде невъзможно да се съпротивлява на едно добре ръководено начинание при условие, че не се събужда ревността на Русия. След подписването на мира [1856 г. – б. м., Хр. Гл.]¹⁷ е полезно да се започне с практическото реализиране на плана за колонизация със съдействието на местни агенти"¹⁸.

През 60–70-те години на XIX в. към Румъния се насочват хиляди германци, земеделци и животновъди, които са привлечени от плодородната земя, от умерения климат и толерантното законодателство. Със свойствената си педантичност и трудолюбие немските преселници строят домове, създават училища, но живеят в чисто немски села, без да се смесват с останалото население. Сравнително голяма немска колония е създадена в Букурещ. Този процес на ритмично и организирано колонизиране на Румъния с германци предизвиква тревога у френската дипломация. Един след друг френските консули и дипломати от Букурещ, Галац и Кюстенджа изпращат обстойни доклади с конкретни данни за немската колонизация по Долни Дунав особено след Берлинския конгрес, когато Румъния придобива редица слабо населени територии.

По това време немските вестници публикуват твърде много материали за петролните залежи и другите минерални богатства в Румъния, които не са експлоатирани поради липса на пътища, както и за големите терени с необработвана плодородна земя в Северна Добруджа. През 1881 г. в-к "Берлинер борсен куриер" отпечатва цяла серия от статии по този въпрос. За пореден път авторът на поредицата от материали предлага емигрантите за Америка да бъдат ориентирани в бъдеще към Румъния. Очевидно е, че статиите са насърчавани от правителството, тъй като авторът неизменно повтаря колко голяма вреда на демографската структура на Германия нанася емиграцията в Америка, докато колонизирането на Долни Дунав би могло да бъде полезно за националните интереси на Германия.

Ето и заключението на автора: "Ние вярваме, че граничните с Дунав държави и най-вече Румъния, са изключително готови да приемат голям брой колонисти. Немският елемент не би могъл да се смеси с местното население в Източна Европа. Той е доказал до днес една тенденция на съхранение на националния си характер. Като пример могат да се дадат саксонците от Трансилвания, които са запазили в продължение на векове своята немска идентичност. Вярно е, че трудът в Румъния не е така възнаграден, както в Америка, но интелигентността и предприемчивият дух ще намерят там един

много благоприятен терен”. Най-сетне колонизацията в Румъния е улеснена от приятелските ѝ отношения с Германия през 80-те години, когато се стига до присъединяването на Букурещ към Тройния съюз с подписването на секретен отбранителен договор от 30 октомври 1883 г.¹⁹

Френските консули предлагат на своето външно министерство в Париж обилна информация за характера на населението в Добруджа, за различните национални проблеми и естествено за успехите на немската колонизация. Вицеконсултът в Кюстенджа Шосри пише в доклад от 8 юни 1886 г.: “От момента, в който Добруджа бе присъединена към Румъния, известен брой села, най-големите и най-населените, са обитавани единствено от германци”. Тези села бяха най-хубавите в провинцията, техните къщи са най-добре построени и техните училища са най-поддържани²⁰.

В друг обемист доклад за населението на Северна Добруджа същият консул сочи 3024 германци, 46 000 румънци, 38 000 българи – при общо население 185 000. Само за района на Кюстенджа той посочва в доклада си от ноември 1885 г. 26 000 румънци, 11 000 турци, 28 000 татари, 9 393 българи, 714 германци, евреи, липовани и арменци – общо 78 734 души. Ето и неговия коментар:

“Населението на Добруджа не е хомогенно – различните източноевропейски народи са представени там в пропорции, които поставят румънския елемент в малцинство. Дори според официалните статистики – продължава Шосри – румънците са едва една трета от населението. Но в действителност те са още по-малобройни... В официалната статистика е редуциран броят на българите, на гърците, на татарите и на турците с единствената цел да се твърди, че Добруджа е румънска провинция. Истината е, че в Добруджа преди анексирането ѝ към Румъния не е имало повече от 200 до 300 румънски селяни и около 50 дребни търговци, разпилени по градовете и селата по брега на Дунава. Всички румънци, които се намират тук днес, дойдоха след 1878 г., в голямата си част от Бесарабия”²¹.

Шосри отлично познава етническият характер на населението в Северна Добруджа, неговата религия и манталитет, тъй като е прекарал голяма част от живота си в Кюстенджа. Той се ползва с авторитет на компетентен дипломат в Париж и лично външният министър на Франция Вадингтон чете неговите донесения и нееднократно му изказва благодарност за подробната информация. Ето какво пише Шосри в друг свой доклад: “Населението в Добруджа в никаква степен не съответства на размерите ѝ – 107 000 души живеят на територия от 19 000 кв. км, средно по 5,5 души на кв. км. Една обширна част от територията остава необработена вследствие липсата на работна ръка. Това е значителна загуба за страната, с която румънското правителство се е занимавало многократно. Различни проекти за колонизация

са лансирани последователно, без някой от тях да е взет под внимание... Би трябвало да се държи сметка и за опасността Румъния да притежава в Добруджа едно население, по-голямата част от което принадлежи на съседни раси и националности. Така българският елемент тук е твърде многоброен...”²².

Наред с другите данни той констатира, че през 80-те години на XIX в. в Румъния вече живеят около 600 000 евреи, които говорят немски език и са проводници на немското влияние²³. “Добруджа, която при турското господство имаше само няколко евреи с испански произход – докладва френският вицеконсул в Кюстенджа, – вижда днес градовете си да се пълнят с евреи, които са внушителен авангард на Германия. Истинските германци образуват една много компактна маса сред румънското население”²⁴.

Но с установяването на хиляди германци в Румъния през 80-те години се появяват и опасенията на румънското правителство за националната сигурност на страната. Колонизирането на Долни Дунав предизвиква сериозни проблеми относно придобиването на недвижимо имущество и цялостния статут на колонистите. Въпреки приетите договорености между двете правителства, румънските власти все по-често прибегват до нарушаване на правата на заселниците с явното намерение да ограничават емигрантския поток от Германия. Тази тактика е констатирана веднага от френските консули в Добруджа, които не скриват възхищението си от усърдието, трудолюбието и личностните качества на германските заселници. Ето какво докладва през 1884 г. предшественикът на Шосри в Кюстенджа барон Стролт, който има наблюдения върху немците, установили се само на няколко часа път от Кюстенджа: “Тази трудолюбива раса, съставена единствено от земеделци и животновъди, допринесе в значителна степен за увеличаване на аграрното богатство на страната. Румънското правителство има интерес да ги поощрява. За съжаление, то съвсем не постъпва така”²⁵.

Вицеконсултът Стролт научава, че немската колония е недоволна от начина на определяне на собствеността и от значителните данъци, с които е обложена. Това мотивира решението на немските колонисти да търсят възможности да се преселят другаде и да напуснат Добруджа. Той е научил, че германците от района на Кюстенджа са направили постъпки пред неговия английски колега с молба да получат концесия и територия за заселване в Кипър или в Канада. Друга немска делегация е отишла за съвет при австрийския вицеконсул в Кюстенджа, който им внушава търпение. Последното им намерение е да отидат в Гърция и да се установят в Тесалия или Епир, отстъпени на Атина от турското правителство по силата на Берлинския договор²⁶.

В германската столица се опитват да регулират проблемите на колонистите чрез директно споразумение с румънското правителство. През лятото

на 1886 г. Йон Брътиану като пръв министър подписва герmano-румънска консулска конвенция, но при внасянето ѝ за ратифициране в камарата на депутатите в Букурещ тя предизвиква единодушни протести. Депутатите си дават сметка за опасностите, които крие по-нататъшната германска колонизация, и по тяхно внушение във всички по-големи румънски градове се провеждат митинги срещу политиката на Брътиану. По думите на Шосри най-често в страната тя се характеризира с едно определение – “измяна”.

В опозиционния вестник “Насион”, издаван от брата на първия министър Димитриу Брътиану, се изразяват опасения, че оторизацията да се строят фабрики в Румъния, предоставена на чужденци, ще засили колонизацията на страната с немци. Авторът счита, че лично Бисмарк е насърчавал изпращането на излишното население в Пруссия към Румъния. Брътиану изразява опасения, че вместо да отидат в Америка, хиляди немци ще залееят Румъния, а започнало веднъж, това движение вече не ще може да бъде овладяно. “Германците ще доминират в бъдеще в Румъния, както евреите в Молдова” – пише той. В неговия вестник се изказват съмнения, че масовото нахлуване на немски евреи, които са почти една десета от населението на страната, ще предизвика в бъдеще сериозни демографски проблеми в румънското общество²⁷.

***

През периода 1850–1882 г. около 22 милиона европейци емигрират на други континенти. Това е част от “излишното население” в южните райони на обединена Италия, поляци, търсещи политически свободи, шотландци, ирландци и немци. В същото време най-индустриалните държави в Европа усилено пласират капитали в чужбина – само за десет години (1876–1886) износът на капитали от Англия се увеличава с 252% и достига 7% от стойността на нейния годишен доход, а Франция изнася капитали, равняващи се на стойността на 3, 5% от годишния ѝ доход²⁸.

Немската колонизация по Долни Дунав през XIX в. има не само своите икономически подбуди. Тя има и определени политически амбиции, свързани с желанието на националистическите институции, на Пангерманския съюз и на членовете на Национал-либералната партия за установяване на германска хегемония в Източна и Централна Европа. По различни причини от политически и социално-правен характер колонизацията на Долни Дунав като замисъл не се осъществява цялостно. Тя обаче оставя трайни следи в историческата съдба на румънския народ²⁹. И досега, повече от сто години след последната колонизаторска вълна от XIX в., на територията на Румъния продължават да живеят няколко стотици хиляди етнически германци.

БЕЛЕЖКИ

¹ За германската колонизация по Долни Дунав вж. у *Varcaș, M., A. Militz. La nationalité allemande en Roumanie*, Bucarest, 1978; *Les minorités en Europe centrale et balkanique*, Paris, 1946; *Brandes, D. Von den Zaren adoptiert. Die deutschen Kolonisten und die Balkansiedler in Neurußland und Bessarabien 1751–1914*, München, 1993; *Пенчиков, К. Германия и Югоизточна Европа 1919–1923. С.*, 1993, 74–79.

² *Archives du Ministère des Affaires étrangères de France (AMAE), C. P. C., Roumanie, Galatz, Vol. 2, p. 339, 20. VII. 1886, Chaussérie à Freycinet.*

³ *Ibid.*, p. 340.

⁴ *Франц, Волг. България в немската литература към средата на XIX в. – В: Изследвания в чест на Марин Дринов. С.*, 1960, с. 606.

⁵ *Паскалева, В. Параходното плаване по долния Дунав до Кримската война, Studia balkanica*, 1970, с. 292; *Паскалева, В. Наченки на германското икономическо влияние на Балканите и в Турция през 60-те – 70-те години на XIX в. – В: България и европейските страни през XIX–XX в. С.*, 1975, с. 85 и сл.; *Bogdan, H. Histoire des pays de L'Est. Des origines à nos jours*, Paris, 1990, p. 176–177.

⁶ *Документи за българската история из германските архиви 1829–1877. С.*, 1963, 89–91 – писмо на фон Патов до пруския посланик в Париж фон Арним от 24. 12. 1845 г.

⁷ Пак там, 87–88 – писмо на фон Патов до Льокок от януари 1845 г.

⁸ След руско-турската война от 1828–1829 г. бежанците от Сливен на север от Дунав купуват мошията Беряска от окръг Прахова с цел да основат български град Нов Сливен, но намерението им не се осъществява и те отиват в Плоещ: *Косев, Д., Вл. Дикулеску, В. Паскалева. За положението и стопанската дейност на българската емиграция във Влашко през XIX в. (до Руско-турската война 1877–1878 г.). – В: Българо-румънски връзки и отношения през вековете. Т. I (XII–XIX в.). С.*, 1965, 286–289; *Дикулеску, Вл. Привилегии, давани на българските заселници във Влашко през 1803–1834 г. – В: Изследвания в чест на Марин Дринов, С.*, 1960, 399–400.

⁹ *Iancu, C. Races et nationalités en Roumanie: le problème jouif à travers les documents diplomatiques français (1866–1880). – Revue d'histoire moderne et contemporaine. Т. XXVII, Paris, 1980, p. 392.*

¹⁰ В правен аспект еврейският проблем в Румъния възниква още през 30-те години на XIX в., по време на наложения от руските военни власти политически режим. Той се поражда първоначално като конфликт между местните евреи и новодошлите, които са лишени от право да се установяват в селата и са изключени от общественния живот. Евреите активизират търговския живот в Молдова, но нарастването на тяхвата стопанска роля в княжествата съвпада с възникването на румънския национализъм през XIX в. Настроенията срещу евреите са предизвикани от икономическата конкуренция и оформянето на национална буржоазия в Румъния. Вж. повече у *Iancu, C., Op. cit.*, p. 391 sqq.

¹¹ С въвеждането на свободната търговия по р. Дунав Влашко и Молдова са въвлечени в европейската търговия като износители на зърнени храни. В дунавските пристанища на Румъния се установяват гърци, евреи, арменци и българи като

посредници на големите европейски фирми. За пръв път през 1848 г. жито от княжествата е доставено в големи количества в Лайпциг. Вж: Паскалева, В. Паракходното плаване..., с. 296.

¹² Най-рано с германци е заселена Трансилвания, тъй като още през 1150 г. Гейза II призовава немците да участват в заселването ѝ. През XVIII в. в Трансилвания идват протестанти. Най-много са немците в Банат, където заселването се установява на няколко етапа. След 1812 г. немски колонисти се установяват и в Бесарабия. Най-късно германците се установяват в т. нар. Стара Румъния, включваща територията на двете княжества и Добруджа.

¹³ Документи за българската история от германските архиви..., 41–43.

¹⁴ Пак там, 184–185 – доклад на Калиш до Вилденбрух от 8. IV. 1854 г.

¹⁵ Кратка история на Добруджа, Варна, 1986, с. 127.

¹⁶ Документи за българската история от германските архиви..., 184–185.

¹⁷ Отнася се до Парижкия мир от 30 март 1856 г., с който завършва Кримската война.

¹⁸ AMAE, Roumanie, Galatz, Vol. 2, p. 340, 20. VII. 1886.

¹⁹ Независимост Румынии, București, 1977, с. 167.

²⁰ AMAE, Roumanie, Galatz, Vol. 2, p. 305, 8. VI. 1886, Chausserie-Freycinet.

²¹ Ibid., Vol. I, p. 146, 15. XI. 1885. Zwischen Reform und Revolution. Die Deutschen an der Wolga 1860–1917, Essen, 1994.

²² Ibid., p. 134, 12. XI. 1885.

²³ Ibid., Vol. 2, p. 342, 20. VII. 1886.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid., Vol. I, p. 107, 31. VIII. 1884.

²⁶ Германците изразяват желание да се преселят от Добруджа в района на Волос и Лариса. Прави впечатление, че в доклад на Шосри от 2. IX. 1886 г. са посочени за района на Кюстенджа 982 германци, или за около една година техният брой се е увеличил със 168 души. Общият брой на населението в района на Кюстенджа се сочи на 86 255 души, от които 8781 българи и около 30 000 румънци. Броят на евреите е сравнително малък в този район – само 632-ма души.

²⁷ AMAE, Roumanie, Galatz, Vol. 2, p. 375–376, 1. IX. 1886.

²⁸ Vergopoulos, K. La "grande dépression" européenne et la crise d'Orient (1875–1878). – Revue d'histoire moderne et contemporaine. Т. XXVII, 1980, p. 25.

²⁹ Панайотов, Г. Съвременни аспекти на националния проблем на Румъния. – В: Национални проблеми на Балканите: история и съвременност. С., 1992, с. 263. През 1948 г. германците в Румъния са около 344 000, което представлява 2, 2% от общия брой на населението, и 359 000 през 1977 г. (1, 7%). В своето солидно изследване върху Източна Европа, отпечатано през 1875 г., известният френски учен Елизе Рекло не посочва германци в данните си за населението на Румъния, а броят на българите е сведен до 90 000 при общ брой на населението от 5, 2 млн.: Gastellan, G. Peuples et nations des Balkans à la veille du congrès de Berlin (1878), d'après Elisée Reclus. – Revue d'histoire moderne et contemporaine. Т. XXVII, janvier – mars 1980, Paris, p. 7.